

vlasuljarkin sin

ljubica arsić

Izdao se da je zaljubljen u Ritu, ali ga je majka opomenula da se treba kloniti jevrejskim žena, jer govore ružne stvari o Hristu. Jedna od neprihvatljivih uvreda odnosila se na miris tamjana koji treba da prikrije otužni vonj staje, miris magareće i govede balege u čijoj toplini je rođen najveći od svih mučenika. Taj miris svakako je imao veze sa lepkom kojim je majka doterivala vlasuljke žaleći se na neuredno zapepljen razdeljak, na razliveno tutkalo koje je pokvarilo prirodnost pramena na čelu, a majka je obećavala mušterijama da će praviti sve što ne valja. Njihovo kucanje na vratima bilo je kao glasno odbrojavanje udara.

Red brižljivo poredanih drvenih stalaka na koje su navlačili perike podsećao ga je da ne sme da misli na Ritu. Umesto nje, zamišlja je majku kako iza svakog ugla, kao neka ludakinja menja perike i pojavljuje se na stanici, u crkvi, kod spomenika, kao konjušar, kavgađžija iz operete, sifilistična bordelska dama. Zbog tih misli koje nije smeo da prepriča bice obešen na brdašcu napravljenom od kostiju i ispljuvan krvavom pljuvačkom, neka samo zna.

Metalna ikonica koja se otvarala poput knjige podgrevala je majčine jadne spiritualne napore da se približi mrtvom mužu. Nije mu ispunila mlađalačku želju za pantalonama od finog mekog štora, jer je svaku promenu u oblačenju smatrala grehom. Sve joj je opraštalo, mrzovljone poglede i baksunuu nadurenost dok je metalnim češljem oblikovala frizuru, sve joj treba oprostiti jer je otrgnuta od jedine moguće večnosti: mladosti.

Nejasna mu je bila čežnja napačenog, nesrećnog čovečanstva koje iščekuje spasioča da ga oslobodi od straha. Ta čežnja je toliko nestreljiva da Hrista vidi u otpuštenom vojniku, u jednom pijanom kočijašu, u nepismenom seoskom kretenu i u jednom Crncu, kuvaru na zelenicu. Njegova majka bila je jedna od mnogih koja je verovala da će služavka Jovanka sauskot, kći zakupca zemlje iz Devonšira, ispuniti očekivanja.

Hteo je da mu u snovima Rita donosi meke, skoro gnijele kajsije i da isprskan kiseloslatkim i lepljivim sokom posegne za prostirkom prebačenom preko kreveta, ali je bio užasnuto do koje je mere majčin strah priljao muku čipku muškog sna. Gušio se zbog zagrljaja u kome je Rita bila pomešana sa trbuhanom konja i udom magarca. Puštao je da sunce pozlati zgrčena stopala sramno podignuta prema nebu na kome je kao u ogledalu video svoj krik. Jedna životinja zamenila je drugu. Daleko je bio taj pročep, ta urvina niz koju se kotrljala njegova dragana.

Majku bi utešila i najobičnija basna u kojoj će se paklenom alhemijom smrdljiva balega preobraziti u zlato. Zato je čvor priče video u daljini, tamo gde volovi odvoze kući mrtvu očeđu maja i juna.

Upravo je otužnom vodicom vasila krajeve ispravljenih pramenova i namotavala ih na drvene navijače kada joj je rekao da se Isus nije slučajno rodio u štali. Najprljavije mesto na svetu bio je stan jedinog medu onima koje je rodila žena. Na zemlji, tom privremenom obooru za svinje gde nikakvo ukrašavanje ni mirisi ne mogu da prikriju nečistocu, pojavio se onaj koga je rodila žena jedino naoružana nevinostu. Nije li za svog kraljevanja sišao medu poslednje?

Kruti prsti voštili su kosu tamo gde se ona ne krovrdža i ne raste. Razdeljak je prav, mušterija će biti zadovoljna. Majka je pažljivo dotevala drvene glave slušajući njegove mudre reči koje su poređ osunčanog crepa rasle kao njen trbuhan. Vrhom češlja pravila je vijuge koje su se završavale u spiralnoj pundi uobičajenoj poput kućice puža. Njena strogost je popuštna. On je pritisnula pumpicu dok je majka prstima zavijala šestice u pravcu vetrata koji će duvati one većer kada se usedelica uputit niz mračnu ulicu. Čekaće ga na prozoru? Iza pokislog šiblja? Ne vidi njen lice od vlažnog vela koji

za sobom ostavlja vlasuljarska pumpica, ali je u stanju da ga sa onog mesta prepozna. Ne mari za crne zavesice. Neko drugi će odvesti kočiju. Majka shvata onako kako mudrost pojmuju žene koje su se uvek okretale zemlji, kao prosvetljenje koje će prekinuti to sramno sprianjanje. Žena i magarac. Njegove potkovane pete.

Magarac i govedo su doživeli da narodi kleče pred njima. Sveti narod, oslobođen misirskeg ropstva, narod koga je pastir ostavio u pustinji da bi se vinuo na razgovor sa većnim, haterao je Arona da načini zlatno tele kako bi mu se klanjao. Magarac je u Grčkoj bio posvećen Dionisu i Apolonu. Varlaamov magarac, mudriji od samog mudraca, spasao je svojim rečima proroka. Kralj persijski Ohos namestio je magarca u Ftaovom hramu i naredio da ga obožavaju. Nekoliko godina pre nego što će se rodit Isus, njegov budući gospodar Oktavian polazeći uči bitke kod Akciuma, svojoj floti, srete čoveka sa magarcem. Magarac se zvao Nikon, pobedonosni, pa je posle bitke car naredio da se, uspomene radi, podigne hram sa magarcem od kamena u njemu.

Kad On bude dolazio na poslednju pashu u grad Smrti, jahaće na magarcu.

Cutala je, tvrdoglavog ostala pri svome, magar protiv nje njakale sve mazge jerusalimske.

Ali sada je Rita trebalo da dokaže svoju ljubav. Ujede je primala kao i poljupce, uz svega dva — tri drhtaja, one snažnije uz grč usana koji je mogao biti i od uživanja. Čudio se kako je skaredno podnosila bol. Kada je u milovanju zaboravljala na njega, na stid žene od muškarca, on je neobičnom snagom prekidao zagrlijaj i ostavljao je toplu, obučenu, crvenih ušiju pored bogataške ograde, samu i raspaljenu. Nije većerao, već je u mraku gnječio jastuk udrušići toplinu posteljine, svoj gospodar. Ispržene i tople duše nevernika majka je valjala u kristal šećer.

Jedne noći, sastali su se kraj mrtvog izvora. Rita ga je vodila do raskršća, do zamraćene kuće bez oluka, a u njenom čutanju bio je dokaz. Ti si izabroa mene, ja sam izabrala tebe. Sakrivenim ključem je otvorila drvena vrata, nije pitao kako, zašto, zašto ga je umesto svetlosti zaslepo mrak. Ubrzo su prozori ovičeni Davidovom zvezdom propustili mesečinu koja je munjevitom zasekla njen obraz. Bila su dva muškarca: jedan koji je posmatrao bele zidove, tamne mrlje po monorama, tragove vezanih tkanina koje su nekad ukrašavale sinagogu, drveni pult koji su sveštenici pre odlaska bili prikvali za pod. Drugi je mahnilo ljubobole noge bacajući odeću po klapama za molitvu.

Ogledao se u njenom telu, u golotinji su bili sami. Krivonog, jakih butina, nedovoljno dlavakih prsiju zagnjurio je glavu u njen pazuh, u majčinu bočicu sa tutkalom kojim je premazivala vlašište i taj miris mu je dao potrebnu čvrstinu. Ušao je u nju lako, bez otpora, iznenaden da je tu bio neko pre njega, neki drugi muškarac, veći, čvršći, čutljiviji. Kretao se po njoj sa bolom koji je imao drvodelja Josif posle saznanja da ga je žena prevarila sa samim bogom. Njeno jugunasto telo, mačije gipko i neprirodno toplo izmamilo mu je zadovoljstvo pre vremena. Rita ga je u halapljivoj igri gušila bluzom kojom je i obrisala prosutu seme. Još jednom će Mesec pogledati kroz napušteni prozor i videti njen lice. Udarao je rukama po drvenoj klupi na kojoj su klečali, jer mu je telo, ma koliko bio duboko u njemu izmicalo, jalovo, neoplodeno, stanjeno do preseka perga menta. Jedino je u staklu prozora, u gvozdjenoj konstrukciji zvezde video njen jezik. Mesnat i crven sa modrim žilicama. Neobična okolnost za svaku napušteno mesto.

Umesto molitve čuo je stenjanje, prohtev stomaka, neumesne priče o dugotrajnoj želji njihovih žena i nije mu trebala nikakva sveta knjiga da shvati: rastaće se kao stranci, svako na svoju stranu, jer u njemu nema snage, magar magareće, koja će njenoj stati na put.

Rita je stajala na vrhu mračnog stepeništa i osmatrala ljude u velikom holu jedva osvetljeni

ne pomoćnim svetlom kao što kapetan posle smrti posmatra svoje mornare. Na tom brodu, umesto na osoljenu ribu, mirisalo je na svinski usi i repove. Slatkasti ukus rakova i uvoz-nog ruma koji su služili na svečanom ručku više bi pristajao potonuloj ladi oko koje se kao oko nesnosnog vira okupila silesija polomljene nameštaja i posuda. Ovo dole bili su ljudi a ne nameštaj iako su se pri prigušenom svetu kretali tromi, pijano zabijali neoprano lice u zavesu i tako brisali znoj i pljuvačku. O moj mrtvi kapetane. O moja smrdljiva lada. Smejali su se na roktanje koje je stvarao čosavi iz mraka i gorovili: Cosa svira u kožnu trubicu.

Rasturena vojska bezglavo beži, seće sebi odstupnicu Zubima svilobube, evo i ovde, u njihovoj kući na brzinu pokupljeno sve ono što je bilo pod rukom. Tvrdo kuvana jaja kojima su udarali na naslon fotelje. Vojnici kao brabonci koji su joj nebesa prosipala umesto bisera. Jedan od tih noseva bio joj je u pazuzu, a ona je tražeći muškarca pala u prashištu. Telo je okretnulo stvari naopačke. Zato sada slepcu ne mogu da nadu svoj put. Gadila su joj se tela izukrštana kao pruće, čak ni ta mučnina nije bila njenja, (u njoj smišljena) i zato je želeta da upozori svoje butine. Vlasuljarkin sin. Nije vredelo kao što nije vredelo ni tada, u sinagogi kada je u oholosti preskočila božji zid.

Kraljevi oficiri i obični vojnici bili su izmešani i obučeni u seljačke pantalone od grubog suknja, u izgužvane košulje. Sedeli su oko stola, na podu, izvaljeni, raširenih nogu, češali se, psovali majku u koju je ušao demonski miš, neki su pokazivali kaljavu raskrsnicu sa raspećem, izbrisanim putokazom. Kako se ti zoveš? A ti? Makni te ruke, životinjo. Vlasuljarkin sin je ljubi preko ovih ljudi, sisa joj krv, glode ženske kosti, šiba je umesto kiše, guli kožu s trbuha, izvlači staromajku, ujaku, sve njene iz vlažnih grobova. Kede, šaputala je, nemoj ovo da gledaš, okreni se crnoj zemlji. Stid se pomešao sa pohotom. Kako su jednom na hladnom kamenju, u hladnoj senči svitaka, tako topli i divlji. Kako i sad oseća hrta koji krvavim čeljustima kida rastinje po parku.

Za dve nedelje su došli Nemci. Mladi Her Hansen je govorio staloženo jednom rukom gladeći kosu dok je drugu oslanjao o rub pantalone. Riti je poklonio kolonjsku vodu umotanu u papir sa zlatnim prugama, jer njegova nordijska otmenost nije imala cenu. Posilni je glancao čizme mašući po crnom modelu noge. Her Hansen je ručao za malim stolom i tako je vešto baratao viljuškom, nožem, srebrnom štipalkom kada je umesto vojničkog oklopa nosio carski hermelin. Zapitkivao je Ritinog oca o starinama u kući, o načinu izrade, o kineskim vezama povezujući svoju otmenu sudbinu sa sudbinom čutljivih Azijata. Tako je mislio otac. Otvarao je kutijice sa relikvijama i objašnjavao kako je njegov deda na jednom putu odigrao komediju spasavanja koje je postalo zbilja.

Seste večeri svirala je muzika i Her Hansen se dobro slanazio u koricama. Ugladenost kojom je pridržavao Ritu pri igri, mirni prsti, takak viteški struk, pogled koji je išao od predmeta do predmeta zaustavljajući se medu njenim očima, sve je to sobu činilo prostranijom, opravdavalо šuštanje svetlog jasenovog drveta, izabranog jasenovog čoveka koji podupire vasionu.

Posle plesa izgovorio je nekoliko pesama. U njima je umorni ljubavnik koji je preplivao more i savladao kulu bio prikovan za mesto pitanjima: Was führte dich hierher? Šta te doveđe ovamo? Wer dein Genosse? Ko ti je drug? Wer hießt ie Leiter dir? Ko ti pridrža merdevine? Samo je na jednom mestu Her Hansen uporedio devačku kosu sa pokošenim travama u kojima ostaju mirisi još tople jesenje zemlje i zbog tog poredenja vredelo je znati nemački.

Sedmag jutra je Her Hansen ustao nešto ranije i širom pootvarao sve prozore. Kuća je bila tiba, sobe su bile prazne. Nagraden je samo onaj ko visoko nosi baklju. Her Hansen je namirisao razdeljak i naredio posilnom da dobro izveteri jastuke, duševe, čebad, svaku tkaninu u kojoj je ostala otužna topolina bivših vlasnika. Spolja je dolazio sladunjava miris paleži. Neko je u svom vrtu spaljivao stare hartije. Metalno plava zvezda ostavljala je na nebu dimljiv trag. Her Hansen se protegao i lepljivim prstima opipao šije usnulih ptica.